

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Turun yliopisto ei kannata esityksen hyväksymistä. Esitys ei pysty perustelemaan uudistuksen tarkoitusta, minkä lisäksi se on sisäisestikin ristiriitainen ja aiheuttaa merkittäviä yhdenvertaisuusongelmia.

Turun yliopisto suhtautuu kuitenkin sinänsä ennakkoluulottomasti kokeiluihin, joilla mahdollistetaan joidenkin maksullisten elementtien tuominen mukaan koulutustarjontaan. Nyt tehty esitys ei kuitenkaan ole oikea vastaus näihin kysymyksiin edes kokeiluluontoisena ja mahdollistavana lainsäädäntönä.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

Esityksen tavoitteet -kohdassa mainitaan tavoiteena ainoastaan väestön koulutustason nosto. Pidämme tavoitetta itsessään kannatettavana, mutta katsomme, että tällä lainsäädäntömuutoksella ei ole olennaista vaikutusta väestön koulutustasoon kokonaisuutena. Tavoitteen saavuttamisen epävarmuus tosin todetaan luonnoksessakin.

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

Turun yliopiston pitää esitykseen kirjattua heikentämiskieltoa perusteltuna. Heikentämiskielto edellyttää kuitenkin käytännössä, että avoimen maksullisesta tutkinnosta maksuttomiin tutkinto-opintoihin siirtyvien määrä pitäisi pystyä ennakoimaan tarkasti, jotta siirtyessään maksulliselta maksuttomalle puolelle maksavat opiskelijat eivät de facto heikennä maksuttoman puolen tarjontaa ottaessaan paikan vastaan yhteishaussa. Tämän kaltainen ennakointi on erittäin vaikea toteuttaa.

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

Pidämme perusteltuna sitä, että avoimessa maksullisena suoritettu tai aloitettu tutkinto ei vaikuta yksilön statukseen ensikertalaiskiintiössä. Toisaalta on huomioitava, että maksullisen avoimen tutkinnon osittainen suorittaminen tuottaa todennäköisesti etua opiskelijavalinnassa verrattuna suoraan toiselta asteelta siirtyviin nuoriin.

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

Esityksen mukaan avoimen tutkinnon suorittajiin sovellettaisiin SORA -lainsäädäntöä ilman, että heillä on oikeutta opiskeluterveydenhuollon palveluihin. SORA-prosessissa YTHS on kuitenkin keskeinen kumppani ja mukana mm. opiskeluterveysneuvotteluissa ja huumausainetestauksessa. SORA-tapauksissa koulutuksen järjestäjä joutuisi siis avoimen tutkinnon suorittajan kohdalla etsimään jonkin toisen kumppanin ja järjestämään prosessin uudella tavalla, mikä on käytännössä vaikeaa ja vaatii paljon lisätyötä.

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

Kyseessä on sekä avointa korkeakoulutusta että tutkintokoulutusta ja sen rakenteita perustavanlaatuisesti muuttava esitys, joten kannatamme perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä esityksestä. Jo esityksen vaikutusarvioissa mainittujen PL 16 §:n sivistyksellisten oikeuksien, 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen sekä 17 §:n kielellisten oikeuksien lisäksi esitystä tulisi tarkastella suhteessa yliopistojen PL 123 §:n 1 momentissa säädettyyn itsehallintoon: yliopistolain 36 § 1 momentin mukaan opiskelijat ottaa yliopisto ja 3 momentin mukaan yliopisto päättää valintaperusteista. Lisäksi 3 momentin mukaan koulutustaustaltaan samaan hakijaryhmään kuuluviin hakijoihin sovelletaan yhdenmukaisia valintaperusteita. Esityksen mukaan näin ei kuitenkaan toimittaisi niiden hakijoiden kohdalla, jotka olisivat tämän esityksen mukaisen koulutuksen piirissä, vaikka he eivät olisi myöskään yliopistolain 9 §:ssä tarkoitettuja tilauskoulutusopiskelijoita.

Tutkinto avoimesta -opiskelijan juridinen status jääkin esityksessä käsittelemättä. Status muistuttaa monelta osin tilauskoulutusopiskelijan sopimusoikeudellista suhdetta: opiskelijalle annetaan ”sisällöllisesti ja ajallisesti rajattu” opiskeluoikeus, johon ei sovelleta yliopistolain keskeistä opintohallinnollista sääntelyä ja opiskeluoikeuden vastineeksi häneltä edellytetään merkittävää rahasuoritusta.

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

-

Muut huomiot ja näkökohdat

-

Sjöblom Petri
Turun yliopisto